

Gáspár András Érettségi Tablója A Zsidó Líceumból

Ez a dr. Kecskeméti L. Zsidó Líceum tablója, 1940-ben [a második bécsi döntés előtt]. Mind fiú végzősök voltak, akkor nem volt koedukáció. A tablón a bal sarokban látható az iskola, valamint a reál és a humán tagozat csoportképe. Andris, a férjem fényképe az alsó ferde sorban van, balról a harmadik. Van egy kiadvány, a 'Zsidlic', egy évben egyszer jelenik meg, diákokról, tanárokról, emlékekről, kik haltak meg, hol élnek a világban. Az érettségi találkozón mindenki kapott egy példányt. Ebben fantasztikus megnézni azt, hogy elszóródtak a világban ezek a fiúk, akik ezeken a tablókön láthatók. Az érettségi találkozót csak először tartották [Nagy]Váradon, egyetlen egyszer a háború után. Nagyon kevesen jöttek, akik külföldön voltak, mert féltek a románoktól és az oroszoktól. Azután minden évben Izraelben rendezték meg. Én a Zsidó Líceum esti tagozatára jártam, és ott érettségiztem le, tehát nekem is járt volna az útiköltség, de mire rájöttek erre, a férjem meghalt, én meg egyedül nem mentem. Nem nézték meg, hogy volt egy női részleg is, és csak a férfiakat hívták meg. A férjemnek küldtek meghívót, küldtek pénzt, és ott teljes ellátást adtak, mert nekünk itt nem volt szabad valutát tartani. A román állam részéről soha nem gördítettek akadályt, mert ha pénzt küldtek és meghívót, akkor kötelesek voltak elengedni. Andris a holokauszt idején Lengyelországban volt munkaszolgálatos. Őszintén szólva, nem nagyon beszélgettünk erről. Én régebben nem tudtam erről beszélni, a gyerekeknek se mondtam el. Andris komoly sportoló, teniszező, úszó volt. De amikor hazajött, csont és bőr volt. Az utolsó hetekben-hónapokban becsapták őket egy gyűjtőtáborba. Egyike volt az elsőeknek, akik hazajöttek [Nagy]Váradra. A bátyja nem volt deportálva, mert évekkal azelőtt, a felesége kedvéért kikeresztelkedett, és mint fehér karszalagost, nem vitték el. [Fehér karszalagot a zsidó származású keresztények viseltek, vagyis azok a kikeresztelkedettek, akik a hatályos zsidótörvények értelmében zsidónak minősültek. Őket keresztény munkaszolgálatos századokba osztották be. Lásd

még: munkaszolgálat. -- A szerk.] Andris késői gyerek volt, negyvenhárom éves volt az anyja, mikor szülte. Volt egy nővére is, aki tizenhat évvel volt idősebb, az se jött haza. Sem a többi rokonsága, pláne az anyja. Az apja ügyvéd volt, de meghalt szívinfarktusból, mikor Andris tizenkettedikes volt a líceumban. Nem hagyott semmit rájuk. Akkor a bátyja már dolgozott, és ő segítette az édesanyját, Andris meg fenntartotta magát: órákat adott a gyengébb tanulóknak pénzért. Amikor találkoztunk, ő már dolgozott egy bányavállalatnál, egy agyag- és kaolinbányában volt Réven [Bihar megye] munkásigazgató. Érettségivel is felvették bányaigazgatónak. S attól a perctől kezdve, minden szombat-vasárnap bejött Nagyváradra. Andris is örült, hogy volt kivel a régi [háború előtti] dolgokat megbeszélni. Nagyon jól megértettük egymást. Szombat esténként akkoriban nagy divat volt kimenni az Astoriába. Különben az Astoria a barátnőmnek az édesapjéé volt. Jött a barátnőm is, ő már a férjével volt, én meg Andrissal. S olyan viccesen azt mondta nekem, hogy -- ezt nem fogom elfelejteni -- 'Össze kéne házasodjunk!'. Mondom: 'Te hülye vagy?' Én Andrist nagyon becsültem, tiszteltem, de nem volt szó szerelemről vagy ilyesmiről? S erre írt egy nyilatkozatot -- egy költözésnél eltűnt --, hogy 'Teljes szellemi képességem tudatában aláírom azt, hogy Annit elveszem feleségül'. Az egész egy vicc volt.